

Provinciale Staten
t.a.v. de voorzitterOnderwerp
dossier PFASZaaknummer
71084

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 13 juli 2021

Geachte voorzitter,

Hierbij informeren wij u over PFAS naar aanleiding van de commotie over deze stofgroep in de Westerschelde en het Kanaal Gent-Terneuzen. Actuele aandacht in Vlaanderen en een recent verschenen monitoringsrapportage over PFAS in Rijkswateren hebben gezorgd voor veel maatschappelijke aandacht voor PFAS.

PFAS: wat is het ?

Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) is een groep chemische stoffen die door de mens zijn gemaakt. Voorbeelden van PFAS zijn PFOA (perfluorooctaanzuur), PFOS (perfluorooctaansulfonaten) en GenX. De stoffen uit de PFAS-groep zijn onder andere water-, vet- en vuilafstotend. Ze worden toegepast in verschillende producten, zoals voedselverpakkingsmaterialen, blusschuim, anti-aanbaklagen van pannen, kleding en cosmetica. Ook worden ze gebruikt in verschillende industriële toepassingen en processen.

PFAS kunnen in het milieu terecht komen tijdens productie, gebruik en in het afvalstadium. Eenmaal in het milieu blijven ze daar aanwezig en kunnen in kleine hoeveelheden terecht komen in voedsel of drinkwater.

PFAS en gezondheid

Er is ook steeds meer bekend over de nadelige effecten van stoffen uit de PFAS-groep op de gezondheid. Op 4 juni jl. is de Kamer door het RIVM geïnformeerd over een opinie van de Europese voedselveiligheidsautoriteit (EFSA) met de conclusie dat de blootstelling van mensen aan PFAS in Nederland op dit moment hoger wordt ingeschat dan de EFSA waarden. Omdat deze EFSA grenswaarden gebaseerd zijn op levenslange blootstelling betekent een tijdelijke overschrijding geen acuut gezondheidsrisico. Het is wel noodzakelijk om actie te ondernemen om de blootstelling van mensen aan PFAS via voedsel, drinkwater en andere bronnen te verminderen en nadere onderzoeken te doen.

Commotie rondom PFAS

Er is veel aandacht voor PFAS. Inwoners, media en ook u als Provinciale Staten stellen veel vragen aan ons, vragen die (nu nog) niet beantwoord kunnen worden. Hieronder een overzicht van een aantal belangrijke vragen zoals deze gesteld worden:

- Zijn de concentraties PFAS in lucht, bodem of water in sommige plekken van Zeeland hoog genoeg om van invloed te kunnen zijn op de volksgezondheid?
- Kan er (dagelijks) gezwommen worden in de Westerschelde?
- Op welke vis en schelpdieren wordt commercieel gevestigd in de Westerschelde?
- Kan voedsel uit de Westerschelde veilig gegeten worden? (garnalen, (plat)vis, schelpdieren, zeegroenten, eigen vangst, commerciële vangst....)
- Heeft de concentratie PFAS invloed op natuurwaarden of doelsoorten? (bruinvis, zeehond, visdiefje....)
- Heeft de concentratie PFAS invloed op baggeren en grondwerkzaamheden langs de kust? (dijkversterking, opspuiting stranden, baggeren Westerschelde, Hedwige polder, Waterdunen);
- Kan de ontpoldering van het Hedwige- Prosperproject nog door gaan;
- Welke bronnen zijn er en worden deze bronnen gestopt
- Kan de vervuiling opgeruimd worden?.
- Hoe zit het met PFAS in de lucht ?

Het krijgen van antwoorden op deze vragen kost tijd, maar Zeeuwse inwoners willen snel duidelijkheid. Ook landelijk brengt PFAS veel beroering. Inmiddels is duidelijk dat in de Tweede Kamer vragen gesteld zijn over PFAS in de Westerschelde (o.a.in relatie met de ontpoldering van de Hedwigepolder). Ook in de internationale Scheldec commissie is PFAS op de agenda gezet.

Bevoegd gezag

Er zijn rondom de Westerschelde en het Kanaal van Gent naar Terneuzen veel overheden die allen een gedeeltelijke bevoegdheid hebben. Met zoveel verschillende bevoegdheden is het lastig het probleem als geheel aan te pakken. Daarbij komt dat het nu nog niet duidelijk is waar de PFAS precies vandaan komt, zeker omdat het zowel in de Westerschelde als het kanaal van Gent naar Terneuzen gemeten wordt. Dat betekent meerdere bronnen die verantwoordelijk zijn voor de verspreiding van de PFAS.

Provinciaal belang, rol en bevoegdheden

Hoewel wij als provincie wel belang hebben bij duidelijkheid, hebben we relatief weinig bevoegdheden. Zeker omdat er nauwelijks normen zijn voor PFAS in de leefomgeving, er zijn wel normen voor bijvoorbeeld hergebruik van grond. Als gezamenlijke overheden hebben we er wel belang bij om meer grip te krijgen op de problematiek rondom PFAS.

Provincie heeft de volgende relevante rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden:

- Indirecte lozingen; Als provincie zijn wij verantwoordelijk voor de indirecte lozingen binnen de provinciegrenzen. De taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving op indirecte lozingen door bedrijven voeren de omgevingsdiensten voor ons uit.
- Grondwater; Als provincie gaan wij over de kwaliteit van het grondwater. In de nieuwe meetronde voor grondwater gaat/is PFAS meegenomen worden. De resultaten daarvan komen binnenkort binnen.
- Natuurwaarden/doelsoorten; Als provincie hebben wij verantwoordelijkheden ten aanzien van natura2000 doelsoorten. Eerdere onderzoeken wijzen uit dat vooral de top van de voedselketen sterk werd belast met PFAS. De concentraties aan PFAS in zeehonden, bruinvissen en de eieren van o.a. de visdief waren in het verleden erg hoog. Het is gewenst dat hier opnieuw onderzoek naar uitgevoerd wordt, zodat niet alleen de huidige situatie duidelijk wordt, maar ook inzicht verkregen wordt in het verloop van de concentraties in de tijd.
- Historische bronnen; het is van belang om naast het in beeld brengen van bestaande bronnen ook te onderzoeken welke historische bronnen er zijn geweest in Zeeland, denk daarbij aan stortplaatsen, brandweeroefenterreinen en eventuele bedrijven die PFAS hebben geproduceerd of verwerkt.

Wat zijn de mogelijkheden voor de provincie?

We voelen ons verantwoordelijk om te zorgen dat er antwoorden komen op de relevante vragen vanuit de maatschappij. Om die reden willen we in overleg met betrokken partijen inspanningen in beeld brengen en zo mogelijk coördineren zodat we een totaal beeld verkrijgen van wat er allemaal loopt in de regio. Daarbij maken we afspraken met de andere overheden om inwoners en andere betrokkenen snel, eenduidig en feitelijk te kunnen informeren.

Op dit moment ontbreekt er in ieder geval bij ons, een totaal beeld van reeds uitgevoerde, lopende en voorgenomen onderzoeken. We willen dit in beeld brengen. Daarbij zullen we er aandacht voor vragen dat ook Zeeuwse producten (zoals zeegroenten, zoutwater vis) worden meegenomen in lopende onderzoeken.

We vinden het belangrijk dat er grenswaarden en andere normen worden vastgesteld voor PFAS en we zullen daarop aandringen bij het Rijk en Europa

Regionaal overleg PFAS 6 juli en vervolg

Op 6 juli hebben we een eerste bijeenkomst georganiseerd van de Taskforce PFAS. Daarbij waren ongeveer 30 personen aanwezig vanuit Rijkswaterstaat, Waterschap Scheldestromen, Zeeuwse gemeenten, RUD-Zeeland, Ministerie van I&W, Ministerie van LNV, Ministerie van VWS, RIVM, een aantal partijen vanuit Vlaanderen en de Provincie Zeeland.

In het overleg hebben we duidelijkheid proberen te scheppen over de vragen die er liggen en wat er voor nodig is om die vragen te beantwoorden. Vanuit diverse partijen is er ingebracht wat er al onderzocht is, wat op dit moment onderzocht wordt en welke onderzoeken in de planning staan. Tijdens het overleg is afgesproken dat de organisaties inventariseren welke onderzoeken al beschikbaar zijn en welke informatie we uit deze onderzoeken kunnen halen met betrekking tot de situatie in de Zeeuwse wateren. Deze informatie verzamelen wij en publiceren we centraal op onze website www.zeeland.nl/pfas

We organiseren een vervolg op het regionaal overleg PFAS in de vorm van 4 werkgroepen voor de thema's waterkwaliteit, gezondheid, voedselveiligheid, bodem. De organisaties die deelnamen aan het overleg van 6 juli zijn daarbij uitgenodigd.

Als onderdeel van de opdracht van de werkgroepen verkennen we de mogelijkheden van een gezamenlijk onderzoek (RWS, LNV, Waterschap en provincie) in het verlengde van de eerdere onderzoeken in 2006, 2007 en 2010. Doel daarvan is om de trends van de PFAS in de Zeeuwse wateren, vis en zeegroente te onderzoeken. Hiermee kunnen we vaststellen of de in Vlaanderen vastgestelde daling van de concentraties PFAS ook in Nederland ingezet is. We willen ook verkennen of het mogelijk is om het lopende onderzoek van de NWWA naar PFAS te verdiepen voor de provincie Zeeland. Hiervoor hebben wij ambtelijk al input geleverd.

Rijkswaterstaat heeft tijdens het overleg aangegeven dat zij een bronnenanalyse uitvoeren op basis van de nu beschikbare gegevens. Doel hiervan is in beeld te brengen of er nog actuele bronnen zijn van PFAS.

Uit het overleg is duidelijk geworden dat de urgentie landelijk wel wordt gevoeld. Wij denken dat een lobbytraject dit gevoel van urgentie verder kan versterken. Hierop zullen wij de komende tijd inzetten door op landelijk niveau aandacht te blijven vragen voor PFAS en de Zeeuwse belangen in dit dossier. In bestaande reguliere bestuurlijke overleggen zetten wij dit onderwerp op de agenda.

Totaal verbod op niet essentiële PFAS

Vijf landen (Nederland, Duitsland, Noorwegen, Denemarken en Zweden) proberen PFAS ook Europees op de agenda te krijgen, dat gebeurd op 15 juli in het EU overleg. Doel is een totaalverbod op alle niet essentiële PFAS.

Uit voorgaande blijkt dat het een complex dossier is, waarbij vele partijen verschillende rollen en bevoegdheden hebben. Wij zetten ons in om antwoorden te krijgen op de vragen die leven. Die antwoorden zijn niet altijd direct beschikbaar en het duurt soms langer voordat er antwoord is.

Informatie die er is delen wij zo snel mogelijk met u en met inwoners. Dat zullen we via de website doen en periodiek mondeling of schriftelijk via de commissie ruimte.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

U wordt verzocht om in uw correspondentie steeds het zaaknummer te vermelden.